

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Profesní příběhy začínajících učitelů ve středoškolském
stupni vzdělávání**

Bakalářská práce

Autor: Ing. Ondřej Růžička

Vedoucí práce: Mgr. Daniela Nováková, Ph.D., DiS.

2024

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ing. Ondřej Růžička

Učitelství praktického vyučování

Název práce

Profesní příběhy začínajících učitelů ve středoškolském stupni vzdělávání

Název anglicky

The professional stories of a beginning teacher at the secondary school

Cíle práce

Cílem práce bude zmapovat průběh vývoje začínajícího učitele. Dílčím cílem bude zjistit, jaké příznivé podmínky lze ve školách vytvářet pro začínající učitele. Práce bude také definovat úskalí pro začínající učitele a to jak z pedagogických fakult, tak odborníků z praxe.

Metodika

Práce bude mít teoreticko-empirický charakter. Závěrečná práce se bude zabývat vstupem začínajících učitelů do škol a bude popisovat prvotní úskalí, se kterým se tyto učitelé setkají. V závěru bude předloženo doporučení pro ředitele škol i pro učitele, kteří mohou toto doporučení využít do své praxe.

Doporučený rozsah práce

40 stran

Klíčová slova

začínající učitel, střední škola, profesní vývoj

Doporučené zdroje informací

JANÍK, T., WILDOVÁ, R., ULIČNÁ, K. et al. Adaptační období pro začínající učitele. *Pedagogika* [online].

2017, 67(1) [cit. 2023-05-30]. ISSN 2336-2189. Dostupné z: doi:10.14712/23362189.2017.433

JUKLOVÁ, K. Začínající učitel z pohledu profesního vývoje. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013.

Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-266-9.

LEITNEROVÁ, Darina. Vztah s žáky jako jeden z faktorů ovlivňujících well-being u začínajících učitelů

[online]. Brno, 2016 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/vtq6i/>. Diplomová práce.

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jan MAREŠ.

Levels of autonomy and responsibilities of teachers in Europe. Brussels: Eurydice, 2008. ISBN

978-92-79-08898-8.

ŘEHAN, Vladimír. Metodika výzkumu katedry psychologie FF UP v Olomouci. Olomouc: Univerzita

Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4276-1.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – IVP

Vedoucí práce

Mgr. Daniela Nováková, Ph.D., DiS.

Garantující pracoviště

Katedra pedagogiky

Elektronicky schváleno dne 30. 5. 2023

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 6. 2023

prof. Ing. Petr Valášek, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 19. 03. 2024

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Profesní příběhy začínajících učitelů ve středoškolském stupni vzdělávání
vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom/a, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 20.2.2024

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Daniele Novákové, Ph.D., DiS. za cenné připomínky a odborné rady při práci. Děkuji taktéž všem kolegům a respondentům dotazníku.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá profesními zkušenostmi začínajících učitelů na středních školách. Obsahuje hypotézy ohledně požadavků MŠMT na začínající učitele středních škol a je doplněno poznatky těchto začínajících učitelů.

Také je zde uveden dotazníkový průzkum včetně potvrzení či vyvrácení základních hypotéz daných MŠMT. V závěru jsou uvedeny výsledky dotazníkových šetření.

Klíčová slova

začínající učitel, střední škola, profesní vývoj.

Abstract

The bachelor's thesis deals with the professional experiences of novice teachers in secondary schools. It contains hypotheses regarding the requirements of the Ministry of Education, Culture and Sports for beginning secondary school teachers and is supplemented by the findings of these beginning teachers.

There is also a questionnaire survey including confirmation or refutation of the basic hypotheses given by the Ministry of Education and Culture. The results of the questionnaire surveys are presented in the conclusion

Keywords

beginning teacher, middle school, professional development

OBSAH

1. ÚVOD	9
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
2 Cíl a metodika	11
2.1 Cíle	11
2.2 Metodika	11
3 Začínající učitel na střední škole	12
3.1 Shrnutí pojmu začínající učitel	13
3.2 Problémy a překážky začínajících učitelů	14
4 Uvádějící učitel na střední škole	17
4.1 Shrnutí pojmu uvádějící učitel	18
4.1.1 Možné formy spolupráce začínajícího a uvádějícího učitele	20
5 Adaptační období začínajících učitelů	21
5.1 Návrh adaptačního plánu	22
PRAKTICKÁ ČÁST	24
6 Vlastní šetření	24
6.1 Charakteristika místa šetření	24
6.2 Dotazníkové šetření (Individuální rozhovory) (Jiné metody)	24
6.3 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření	25
6.4 Doporučení pro začínající učitele	34
7 ZÁVĚR	35
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	36
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	38
SEZNAM PŘÍLOH	39

1. ÚVOD

Profesní příběhy začínajících učitelů ve středoškolském stupni vzdělávání jsou velice rozmanité a liší se zajisté škola od školy. Požadavek na školy ohledně začínajících učitelů a jejich zavádějících učitelů jsou všeobecně definovány MŠMT a zákony. (MŠMT *Národní soustava kvalifikací, Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání – školský zákon* a *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících*). Dá se obecně předpokládat, že každý začínající učitel pochází sám za sebe z jiného prostředí a má jinou vlastní povahu a jinak snáší dané prostředí. Mne, jakožto začínajícího učitele pocházejícího z firemního prostředí, kde jsem léta působil a zároveň jsem absolventem magisterského studia na strojní fakultě ČVUT v Praze, zaujala tato tematika. Zajímalo mne, jak vlastní adaptační období probíhalo i u ostatních kolegů. Vzniklo zde mnoho neznámých, jako například jak probíhala první hodina, kdo ve škole mu nejvíce pomohl, jaký kdo měl stres z žáků, jak kdo pochopil, jakou administrativu musí učitel vykonávat, byli na něj kolegové milí či mu pomohli atd. Asi každého z nás napadne nějaká otázka v tomto duchu. Například mě zaujala příručka pro školy se začínajícími učiteli, která vznikla za podpory MŠMT. I zde je na titulní straně shrnutí, že „adaptační období je rozhodující etapou, která ovlivňuje pedagogickou kariéru každého začínajícího učitele. Významně působí na to, zda začínající učitel zůstane nejen v dané škole, ale také v českém školství. Pravidelná a systematická podpora ve škole pomůže začínajícímu učiteli zorientovat se v roli učitele, ztotožnit se s ní, uvědomit si svou vlastní profesní vizi i další směřování“ (Příručka pro školy se začínajícími učiteli).

Jedním z hlavních cílů tohoto materiálu je“ Usnadnit začínajícím učitelům nástup do profese a pomoci jim stát se samostatnými učiteli“.

„Nabídnout uvádějícím učitelům doporučení a dobrou praxi s možností přizpůsobit práci se začínajícím učitelem podmínkám konkrétní školy i osobnostním předpokladům“.

„Připravit členy vedení škol na adaptační období, seznámit je s jeho základními principy a doporučenými činnostmi“ (Příručka pro školy se začínajícími učiteli).

Zde jsem ke své bakalářské práci použil poznatky z literatury Adaptační období pro začínající učitele (Janík, 2017), kde jsou zahrnuty i možné karierní změny pro učitele.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2 Cíl a metodika

2.1 Cíle

Cílem práce bude zmapovat průběh vývoje začínajícího učitele. Dílčím cílem bude zjistit, jaké příznivé podmínky lze ve školách vytvářet pro začínající učitele. Práce bude také definovat úskalí pro začínající učitele, a to jak z pedagogických fakult, tak odborníků z praxe.

2.2 Metodika

Práce bude mít teoreticko-empirický charakter. Závěrečná práce se bude zabývat vstupem začínajících učitelů do škol a bude popisovat prvotní úskalí, se kterými se tyto učitelé setkají. V závěru bude předloženo doporučení pro ředitele škol i pro učitele, kteří mohou toto doporučení využít do své praxe.

3 Začínající učitel na střední škole

V úvodu je nutné shrnout terminologii, kdo je vlastně tím začínajícím učitelem dle MŠMT. Jak by se dal pojem začínající učitel definovat? Dále je nutné se zaměřit na současné požadavky na začínající učitele středních škol, na jejich současnou roli ve společnosti či na značná úskalí, která jim vznikají v počátcích jejich učitelské praxe. „Učitel již není ona autoritářská osoba na stupínku s ukazovátkem v ruce, ale má být spíše empatická lidská bytost, jež je schopna být žákovi oporou při řešení nejrůznějších problémů. Proměnou by měly projít také metody učitelovy práce“ (Kurelová, 1998).

Například Juklová ve svém výzkumu shrnula, že byly „identifikovány tři typy PROFESNÍ ORIENTACE učitelů: EMPATICKÝ VYCHOVATEL, zaměřený na práci s dětmi, OBOROVÝ SPECIALISTA, orientovaný na odborné znalosti z oboru, a SBĚRATEL ZKUŠENOSTÍ, jehož prioritou je získat vysokoškolský titul, ale také specifický druh zkušeností“ (Juklová, 2013). Každý z těchto typů učitelů měl svoje vlastní osobní důvody, které pocházely z rozdílných etap jejich života či rodinného zázemí.

Dle výzkumu Juklové byly tyto skupiny popsány následujícím způsobem: (Juklová, 2013)

EMPATICKÝ VYCHOVATEL je typ učitele, který při dotazu na motivy volby učitelství obvykle uvádí, že mu byly známy už dávno. Lze říci, že učitelství bylo a je pro tohoto učitele snem, což se odráží také v jeho angažovaném přístupu ke studiu a nadšeném nasazení v praxi. Velká část těchto učitelů zmiňuje předchozí pedagogickou zkušenost. Ať už se jedná o vedení skautského oddílu, podporu a asistenci mladšímu sourozenci při školní přípravě nebo pomoc rodiči, je-li dítě z učitelské rodiny, všechny tyto typy zkušeností jsou dokladem časného zájmu a zdrojem cenných zkušeností. To je zdrojem jejich zodpovědného přístupu k profesní přípravě (ANGAŽOVANOST) a celkové profesní zralosti (SEBEOBRAZ). Často uváděnými motivy volby profese jsou zájem o práci s dětmi, jejich výchova, ovlivňování, rozvíjení a podpora. Tito učitelé si velice často primárně volí učitelství a sekundárně obor.

OBOROVÝ SPECIALISTA je učitel, jehož motivace se odvíjí především od zájmu o vystudovaný obor. Učitelství je často výsledkem kompromisu mezi zájmem a jeho

vnímanými možnostmi. Jako motiv volby často tito učitelé uvádějí touhu zabývat se tím, co jim ve škole šlo, co je bavilo, a učitelství v rámci odborných aprobací se jeví jako vhodná cesta vedoucí k tomuto cíli. Specialista je tedy ve vztahu k učitelství různě profesně zralý – spolu s odborností v sobě může spojovat lásku k oboru a vstřícný vztah k dětem, ale může též být jednostranně orientován na zvolenou odbornost.

SBĚRATEL ZKUŠENOSTÍ představuje typ učitele, jehož přesvědčení o vhodnosti volby učitelství jako budoucí profese není nikterak silné. Nicméně pro nedostatek jiných vnímaných možností považuje učitelství za výzvu k práci na sobě, na své budoucí perspektivě a nevyklučuje ani možnost uplatnění domnělých schopností a dovedností. Tento typ nejlépe vystihuje nevyhraněného, dosud sama sebe hledajícího absolventa učitelství, který si ještě není jist svým cílem a své rozhodnutí odkládá a zdůvodňuje jako sbírání zkušeností. Jeho zájem o učitelství se mnohdy datuje od období podávání si přihlášek na vysoké školy. Profesní angažovanost tohoto typu studenta je nízká a v důsledku toho také profesní zralost bývá minimální. Poměrně velká část absolventů pedagogických fakult učitelství ještě před ukončením studia zavrhne.

3.1 Shrnutí pojmu začínající učitel

Určení či definování pojmu začínající učitel se liší u mnohých autorů píšících na toto téma, a stejně tak se i liší profesní příběhy začínajících učitelů.: V pedagogickém slovníku podle Průchy (2009 s.14) je začínající učitel charakterizován jako „učitel, který má příslušné vzdělání a pedagogickou způsobilost, chybí mu však pedagogická zkušenost, je na začátku své profesní dráhy.“ Začínající učitel může být popsán také, jak uvádí Podlahová (2004, s. 14), chápán jako „mladý, nezkušený, nezralý, neovládající všechny techniky a postupy. Nebo také jako perspektivní, nadšený a nadějný.“ Začátky profesní kariéry začínajícího učitele jsou důležité zejména v prvním roce po nastoupení do školského zařízení. Šimoník (1995, s. 9), uvádí, že učitel „představuje z hlediska práce školy, učitele a žáků relativně uzavřený celek, v jehož průběhu získává mladý učitel potřebný vhled do celkového chodu školy,

upřesňuje si rozsah i obsah své učitelské profese a osvojuje si základní didaktické dovednosti”. V prvním roce školní praxe dochází také ke střetávání ideálů učitele a často velmi tvrdé reality, střetu teorie a praxe v porovnání třeba s fungováním ve firemním prostředí. Firemní prostředí, ze kterého pochází řada dnes začínajících učitelů, má jiné zákonitosti, než jaké má škola. Odborníci z praxe jsou dost často úzce specializovaného zaměření. Obsah a rozsah učiva bývá více obsáhlý. Formát příprav na firemní porady se značně liší od příprav pro žáky na středních školách.

Jedním ze specifík začínajících učitelů je, že by měl od počátků nástupu na střední školu fungovat stejně jako jeho kolegové, kteří mají již letitou praxi a očekává se, že umí vše, co je potřeba k výkonu jeho práce. Dnes se ale setkáváme z řadou učitelů, kteří si doplňují pedagogické vzdělávání tzv. „za pochodu“, což je příkladem mnohých mých kolegů tohoto studia. Jak uvádí Podlahová (2004, s. 15) „Učitel nemůže například zpočátku jen kontrolovat domácí úkoly, a až se to naučí, přejít k dalším úkonům – výkladu nové látky, opakování, hodnocení, motivování, řešení výchovných situací, kázeňským problémům, péči o bezpečnost žáků, zkoumání zájmů a postojů žáků atd.“. Začínající učitel musí od počátku postupovat dle studijních plánů a být i připraven na možné kontroly jeho práce v rámci hospitačních hodin. Pro každého je to zatěžující situace i když problematice zdatně rozumí. Proto zde funguje mechanismus uvádějícího učitele a vymezení adaptačního období, jak bude uvedeno níže.

3.2 Problémy a překážky začínajících učitelů

Vašutová (2007) uvádí příklady obav studentů učitelství a začínajících učitelů obecně. Ne všichni se však obávají a jsou naopak přesvědčeni, že jsou dobrými učiteli a nebudou mít na začátku profesního startu problémy i přes to, že mají některé nedostatky. Začínající učitelé mají strach například z: navázání kontaktu s žáky; neprobrání plánovaného učiva v hodině; řešení nestandardních situací; neschopnosti objektivního hodnocení výkonu žáka; nepřijetí inovací, které se naučily na vysoké škole; chybějícího respektu kolegů, žáků a jejich rodičů; nepozornosti žáků v hodině; neplnění zadaných úkolů žáky, nepochopení učiva žáky – nic se v hodině nenaučí; nepříjemných otázek od žáků, které tak učitele zaskočí; nebo také z neukázněnosti žáků.

Z těchto obav mohou po nástupu vzniknout opravdové problémy, které jsou typické pro začínajícího učitele. Mezi tyto problémy patří například: šok z reality, plánování vyučovacích hodin, kázeňské problémy, komunikace s žáky, komunikace s rodiči žáků, didaktika, hodnocení a klasifikace žáků, dokumentace školy, nekázeň žáků a další (Vašutová, 2004).

Jak uvádí Mazáčová (2001), absolvent práv se zpočátku účastní soudních procesů spíš jako divák, začínající lékař konzultuje se zkušenějším kolegou i zaražené větry. Učitelství elév je naproti tomu vržen do víru veškeré kantorské práce, od vyplňování třídnice až po řešení šikany. Být v takové situaci perfektní je těžké. Mladý učitel, který nastupuje do školy s čerstvým VŠ diplomem, není samozřejmě „hotovým kantorem“. Ačkoli běžně vykonává veškeré činnosti patřící k učitelství profesi, můžeme jen stěží očekávat jejich bezchybný výkon. Jako každý začátečník i začínající učitel rozvíjí své dovednosti a obohacuje zkušenosti postupně (Mazáčová, 2001). Uvádí také, že podnětné studie o pedagogických problémech začínajících učitelů publikoval také E. Miklovič. Autor u začínajících učitelů na základě rozsáhlého průzkumu v praxi zjistil následující nedostatky v jejich práci: Mladí učitelé často nedoceňují význam písemné přípravy na hodinu, často se úzkostlivě drží učebnice, probírají učivo, ale nepracují s cílem výuky, nedovedou odhadnout přiměřené množství poznatků, které lze v hodině probrat, cítí se především učiteli, ale málo vychovateli a hlavní cíl vidí v předávání poznatků. Dominují u nich vyučující metody, při nichž je aktivní učitel a žáci jsou pasivní. Jejich jazykový projev často postrádá logickou strukturu a termínovou správnost, návaznost a přiměřenost. Pokyny nebo požadavky na žáky jsou velmi obecné, kusé a stručné, žákům nejasné a nepřiměřené jejich možnostem chápání. Začínající učitelé mnohdy nezjišťují, zda žáci jejich požadavkům nebo pokynům rozumějí, nedovedou žáky zaměstnat a jejich nedostatky v učební činnosti žáků pak vedou k nepozornosti a nekázi. Hodnocení žáků může být někdy povrchní a nespravedlivá klasifikace probouzí u žáků nedůvěru ke škole a k učitelům. Představy o osobnosti žáka si tyto učitelé vytvářejí na základě jeho vnějších projevů a málo pronikají do vnitřních motivů a příčin jeho chování (Mazáčová, 2001). Jak ale vystihuje v závěru svého výzkumu na širokém vzorku začínajících učitelů Leitnerová (2016, str. 51): „Začínající učitelé jsou plní optimismu, život většiny se podobá jejich ideálu, jsou s ním spokojeni, podmínky jejich života jsou dobré. Většina by svůj život

neměnila a nechala by ho takový, jaký právě je, od života zatím dostali to, co chtěli nebo očekávali, práce s žáky je naplňuje“.

4 Uvádějící učitel na střední škole

V návaznosti na pojem začínající učitel se v dnešním školství mluví o roli uvádějícího učitele, tedy zkušeného kolegy, který věnuje nově příchozímu zvláštní péči a má mu tak vstup do zaměstnání ulehčit a pomoci mu se tak co nejdříve a nejsnáze adaptovat v prostředí školy. K definování pojmu uvádějícího učitele a jeho roli v životě začínajících učitelů bylo mnoho napsáno a také pro tyto osoby tzv. uvádějících učitelů byly vydány v poslední době mnohé příručky.

Uvádějícím učitelem by měl být podle Podlahové (2004) člověk, který je schopen být začínajícímu učiteli odbornou i psychickou oporou a měl by minimalizovat jeho profesní nejistotu. Uvádějící učitel může na začínajícího učitele působit formálně, nebo může naopak ovlivnit jeho celý učitelský život (Podlahová, 2004). Jak uvádí Dytrtová (2009), začínající učitel většinou nemá po nástupu do profese vymezený svůj vyučovací styl, ale má ve školním prostředí možnost setkání s řadou učitelů, kteří již mají osobnostní a profesní vyhraněnost a od kterých se může inspirovat. Na tuto situaci asi narazí každý ze začínajících učitelů, a to jak absolventů pedagogických fakult, tak nastupujících odborníků z praxe. Nastupující odborníci z praxe mají většinou již vyhraněný osobitý přístup, který vznikl řadou let práce v soukromém firemním prostředí, na rozdíl od čerstvých absolventů pedagogických fakult.

Jak je uváděno v projektu Kaňákové, (2014) pedagogické vzdělání samo o sobě automaticky neznamena, že se z člověka stane dobrý a uznávaný učitel. Domníváme se však, že pro rozsáhlejší a pravidelnou spolupráci se školou na výuce, již nebude přítomen další učitel, je potřeba, aby odborník z praxe získal alespoň základní dovednosti pro kvalitní výuku žáků. Odborníci mají často velmi dobré prezentační dovednosti, ale chybí jim dovednost přizpůsobit odborný obsah potřebám, znalostem a věku žáků a připravit adekvátně tomu i učební jednotku. Často neznají vzdělávací kontext, ani příslušnou pedagogickou dokumentaci školy, se kterou nárazově spolupracují (Kaňáková, 2014).

4.1 Shrnutí pojmu uvádějící učitel

Podlahová (2004, str. 51–53) nabízí oblasti, ve kterých by uvádějící učitel mohl začátečníkovi být nápomocen, rozdělené podle rovin učitelské práce:

• seznámení s provozem školy

Uvádějící učitel poskytuje informace o materiálním zajištění výuky – kabinety, odborné učebny, knihovny, laboratoře, možnosti tělovýchovného, sportovního a zájmového vyžití žáků. Seznamuje začínajícího učitele s vedením nezbytné dokumentace a administrativy školy, zásadami pro sestavování rozvrhu, povinnostmi dozoru v jídelně, šatnách či na chodbách, organizačními povinnostmi při činnostech probíhajících mimo školu (vycházky, exkurze, koncerty, divadla, výuky na bazéně, na stadionu a jinde mimo školu).

• pomoc při přípravě a realizaci výuky

Do této oblasti řadíme pomoc při sestavování tematických plánů a plánů práce předmětových komisí, pomoc při přípravě na vyučovací hodinu a její realizaci. Seznámení s fungováním kurikula, standardy, osnovami, učebním plánem, odlišnostmi podle koncepce školy, podle typu gymnázia (osmileté, čtyřleté aj.), podle odbornosti (střední odborná škola, učiliště, integrovaná škola) či podle zřizovatele (soukromá, státní, církevní škola). Patří sem také seznámení s učebnicemi a jinými učebními pomůckami, pomoc při nejčastějších metodických a kázeňských problémech a další.

• seznámení s prací třídního učitele a s výchovnou prací školy

Pokud nastupuje začínající učitel rovnou jako třídní učitel je jeho agenda o to rozšířená a existují v současné době příručky MŠMT, například příručka třídního učitele (Blížkovský, 1963). Je zde uváděna například pomoc při integraci handicapovaných žáků či žáků jiného etnika, diagnostice sociálního a rodinného prostředí žáků, přípravě

a vedení třídnických hodin, při spolupráci a navazování kontaktů s rodiči žáků. Uvádějící učitel by měl také svého mladšího kolegu seznámit se způsoby, jak reagovat na konkrétní výchovné problémy ve třídě a možnostmi spolupráce s ostatními učiteli či výchovným poradcem.

- **pomoc v oblasti rozvíjení vztahů s rodiči**

Začínající učitel by měl být také informován o formách kontaktu školy a rodiny na dané škole (besedy s rodiči, dny otevřených dveří, konzultační hodiny třídních učitelů i jiných výchovných pracovníků, klasické schůzky s rodiči či jiné akce) a o možnostech práce s rodiči talentovaných, handicapovaných a problémových žáků.

- **informace o ostatních okolnostech práce a provozu školy**

V neposlední řadě by se měl začínající učitel naučit orientovat ve veřejném, politickém a společenském životě obce. Měl by být informován o zvláštностech lokálního prostředí školy a jeho vlivu na kvalitu výsledků školy, o ekonomických, finančních a provozních podmínkách školy a její pozici na vzdělávacím trhu, dále o možnostech spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, výchovnými a poradenskými centry, diagnostickým ústavem, orgány sociální péče, policií, lékařskými pracovišti, zájmovými organizacemi. Mělo by mu být dále poskytnuto dostatečné množství informací o možnostech dalšího vzdělávání učitelů a stanoviscích vedení školy k profesnímu a kvalifikačnímu růstu učitelů.

Funkce uvádějícího učitele je tedy považována za užitečnou a přínosnou a v její existenci je vzhledem k začínajícímu učiteli spatřována spousta výhod. To ovšem můžeme tvrdit pouze v případě, že pedagog, který funkci uvádějícího zastává, ji plní způsobem nováčkovi přínosným (Podlahová, 2004).

4.1.1 Možné formy spolupráce začínajícího a uvádějícího učitele

Mezi hlavní formy spolupráce řadí Podlahová (2004, s. 55–56) následující:

- vzájemné hospitace, které jsou spojené s rozbory pozorovaných hodin,
- pravidelné konzultace mající předem určené obsahové zaměření,
- neformální kontakty ve sborovně nebo v kabinetu, příležitostná setkání s učiteli svého i jiných předmětů, diskuse o práci, učivu, žácích a metodách,
- společná účast na metodických akcích školy a na ostatních programech dalšího
- vzdělávání pedagogických pracovníků,
- spolupráci při organizaci akcí pro žáky v rámci mimoškolní činnosti
- nebo v rámci eventuálního projektového vyučování,
- společné organizování akcí pro rodiče a veřejnost (Podlahová, 2004).

5 Adaptační období začínajících učitelů

V příručce Adaptačního období začínajícího učitele (NPI) jsou Adaptačním obdobím myšleny první dva roky vaší pedagogické praxe. (Adaptační období učitele je v zákoně o pedagogických pracovnících od 1. ledna 2024 definováno jako období od vzniku prvního pracovního poměru učitele do skončení 2 let trvání pracovního poměru učitele k právnické osobě vykonávající činnost školy. Adaptační období učitele se prodlužuje o dobu trvání celodenních překážek v práci, pro které učitel práci nekoná, pokud tyto překážky trvají nepřetržitě déle než 4 měsíce.) Průběh částí, kterým se zde věnujeme, platí pro oba dva roky.

Adaptační období je rozděleno na tři části: přípravnou, realizační a reflektivní. Začíná Přípravou (1), po zahájení školního roku následuje Realizace (2), kdy probíhá přímá i nepřímá pedagogická činnost. Tato část je zakončena Reflexí (3) jak uvádí Příručka pro školy se začínajícími učiteli (Příručka pro školy se začínajícími učiteli).

Tak jak se uvádí příručce (NPI – Adaptační období začínajícího učitele), každému začínajícímu učiteli by měl být přidělen uvádějící učitel. Tím bude kolega, který má dostatek zkušeností, dobře se v chodu školy vyzná a má předpoklady pro to, aby mohl být průvodcem nového učitele v náročném adaptačním období. Rozhovor mezi ZU (začínající učitel) a UU (uvádějící učitel) by měl být partnerský a se vzájemným respektem. Jedině tak může vzniknout bezpečné prostředí, ve kterém dochází k otevřené komunikaci, vzájemné inspiraci a profesnímu rozvoji (Příručka pro školy se začínajícími učiteli). Takto by se dal shrnout zajiště začátek adaptačního období, ale je otázka, zdali tzv. adaptační období nemá začínat výrazně dříve, než začne školní rok a zda by bylo dobré mít možnost volby UU tak, aby byla lépe splněna podmínka vzájemného respektu a osobních priorit? I tato příručka uvádí příběhy, které nesou občasný rozpor v povahách ZU a UU. Například „*Po nástupu do školy jsem dostal uvádějící učitelku, se kterou jsme byli docela odlišní. Nejen věkově, ale především přístupem k žákům a samotné výuce. I když jsme se ne vždycky shodli, moc mi pomohla v začátku s orientací při papírování a zapojila mě do školních akcí. Bez ní by mi všechno trvalo mnohem dýl.*“ (Jaroslav Novák, učitel SŠ).“ Nebo jak uvádí další z respondentů „*Na svou uvádějící učitelku ráda vzpomínám. Kdykoliv jsme se spolu viděly, měla jsem pocit, že tam patřím a že všechno zvládnu. Sdílely jsme nápady,*

půjčovaly si pomůcky, vařily si navzájem čaje. I když nejsme kolegyně, zůstáváme nadále v kontaktu.“ (Radka Plecháčková, učitelka na 1. stupni ZŠ).“ Vše popisuje Příručka pro školy se začínajícími učiteli (Příručka pro školy se začínajícími učiteli). Je zde vidět rozdílnost v osobní rovině komunikace, respektive asi bych řekl tzv. „jak si kdo s kým sedne“. Tak jak vnímám osobní příběhy spolužáků stejného bakalářského studia, tak by se dalo potvrdit to co uvádí (NPI) jako vybrané příběhy a pocity ZU s UU.

Dle poznatků z tiskové zprávy MŠMT (tisková zpráva MŠMT Praha, 9. června 2022) k aktuálně probíhajícímu připomínkovému řízení zákona o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb., jehož důležitou součástí jsou pojmy jako adaptační období či ukotvení pozice uvádějícího učitele, dvouleté adaptační období, které významně ovlivňuje pedagogickou kariéru každého začínajícího učitele i každé školy, podstatně působí i na to, zda začínající učitel zůstane nejen v dané škole, ale také v českém školství.

„Spolupráce začínajícího a uvádějícího učitele může mít na setrvání začínajícího učitele ve školství přímý vliv. „Ve školách, které mají vytvořený systém uvádění nového učitele do praxe, uvažuje o případném odchodu z konkrétní školy nebo ze školství přibližně zhruba jen desetina nových učitelů. Z našeho šetření, které proběhlo v roce 2018 a do něhož se zapojilo 727 škol, vyplývá, že pokud škola funkční systém uvádění nemá, pak o tomtéž uvažuje dvakrát více začínajících učitelů,“ říká Jiří Nekola, hlavní projektový manažer SYPO. A jak je zde v tiskové zprávě taktéž citováno „Čím lépe se ve svých školách postaráme o našeho začínajícího učitele, tím větší je naděje, že on se kvalitně postará o žáky a rychleji vklouzne do školního života. To by, myslím, mělo být zájmem každého ředitele školy (tisková zpráva MŠMT, 2022).

5.1 Návrh adaptačního plánu

Jako jedna z podstatných záležitostí ZU (začínajícího učitele), která vychází z profesních příběhů ZU, je vytvoření adaptačního plánu. Ne vždy je takový dokument k dispozici, a ne každý ze ZU jej s UU (uvádějící učitel) vytvářel. Návrh adaptačního plánu je velmi podobný návrhům v projektovém řízení staveb. Jako velice zajímavý je

návrh adaptačního plánu dle (NPI), který je zde uložen jako příloha 1 (Příručka pro školy se začínajícími učiteli). Návrh adaptačního plánu je ale otázkou priorit a zkušeností ZU po konzultaci s UU.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Vlastní šetření

Tato kapitola se zabývá metodologickým pozadím realizovaného výzkumu. Je zaměřena na výzkumné cíle, metodu a techniku sběru dat a představuje konkrétní postupy, které byly v průběhu výzkumu použity. Šetření probíhalo v rámci daného tématu, a to profesních příběhů začínajících učitelů ve středoškolském stupni vzdělávání. Toto téma je dnes velice zmiňované v rámci společnosti, a to zejména v oblasti školství a možných návrhů změn zákona o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb. Zajímalo mě, jak probíhal nástup mých kolegů jakožto začínajících učitelů na střední škole. Jaké měli podmínky k nástupu, jaké měli zkušenosti z adaptačního období či jaké měli negativní poznatky z této doby a co by například rádi změnili. Zajímalo jsem se, zdali jejich zkušenosti odpovídají požadavkům MŠMT v rámci jejich počátků nástupu do školství.

6.1 Charakteristika místa šetření

Dotazníkové šetření probíhalo metodou dotazníku, který se skládá z 18 otázek. Dotazník byl rozeslán studentům 3. ročníku UPV (Učitelství praktického vyučování) pomocí emailu. Tudiž všichni respondenti jsou studenty jedné vysoké školy, ale jejich probíhající (neprobíhající) praxe Začínajícího učitele byla rozložena do několika regionů ČR. Jejich působení v konkrétním regionu není obsahem dotazníkového šetření. Dotazník je koncipován jako anonymní, tudíž není zde konkrétní sběr dat o respondentovi. Vysoká škola, na které respondenti studují, je akreditovaná pro studium učitelství odborných předmětů.

6.2 Dotazníkové šetření (Individuální rozhovory) (Jiné metody)

Dotazník byl koncipován za pomoci otázek ANO/NE a dále otázek typu stručná odpověď. Byl použit formulář FORMS společnosti Google. Dotazníkové šetření

proběhlo v období 1. 1. 2024 až 28. 2. 2024. Odpovědi na dotazník byly zasílány online po vyplnění dotazníku.

Limitem výsledného hodnocení je nedostatek respondentů. Tím je ovlivněn i skutečný výsledek.

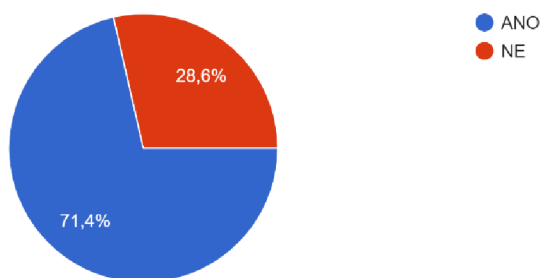
6.3 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Ve výšečových grafech jsou procentuálně zaznamenány výsledky šetření.

1. Již učím na střední škole?

Již učím na střední škole?

7 odpovědí

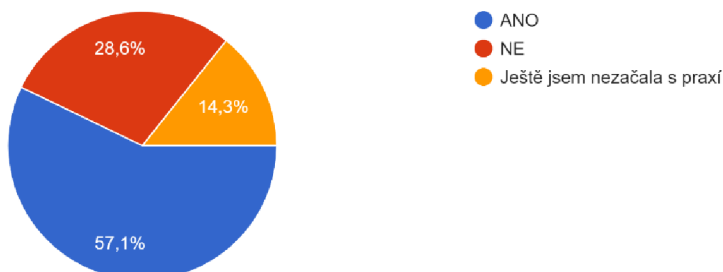
Graf 1, Odpovědi respondentů na to, zdali již učí na střední škole.

Je vidět, že respondenti ze stejného ročníku UPV již mají některé zkušenosti z výuky na střední škole, tudíž škola již připravuje stávající odborníky z praxe na jejich aktuální výuku v praxi.

2. Začínal/a jste svoji pedagogickou praxi jako učitel/ka na střední škole?

Začínal/a jste svoji pedagogickou praxi jako učitel/ka na střední škole?

7 odpovědí

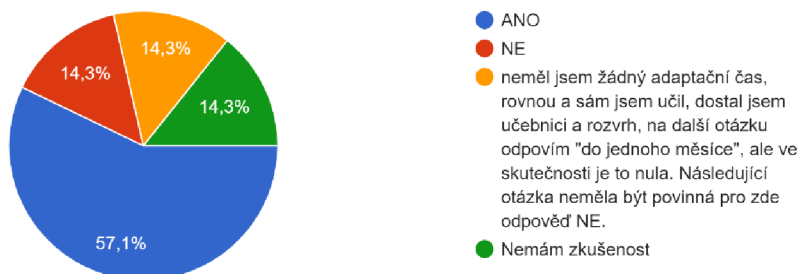

Graf 2, Odpovědi respondentů na to, zdali začínali svojí odbornou praxí střední škole.

3. Absolvoval/a jste adaptační proces ve škole, do které jste nastoupil/a po studiu či jiné profesní dráze?

Absolvoval/a jste adaptační proces ve škole, do které jste nastoupil/a po studiu či jiné profesní dráze?

7 odpovědí

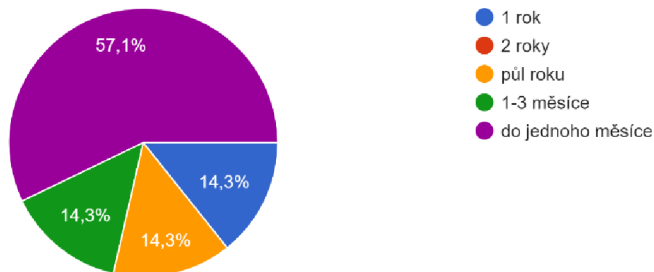

Graf 3, Odpovědi respondentů na to, zdali absolvovali na škole adaptační proces.

Většina respondentů uvádí, že nějakou formu adaptačního procesu zažila, což je dobrý výsledek.

4. Jak dlouho adaptační období trvalo?

Jak dlouho adaptační období trvalo?
7 odpovědí

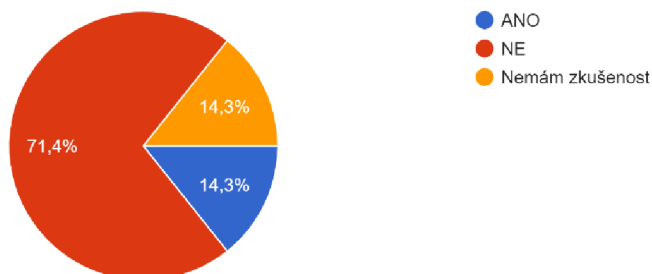

Graf 4, Odpovědi respondentů na to, jak dlouho probíhalo jejich adaptační období.

Zde z grafu vyplývá, že adaptační období bylo relativně krátké, a to do 1 měsíce. V příručce Začínajícího učitele se o adaptačním období mluví jako o období okolo 2 let (Příručka pro školy se začínajícími učiteli). Za sebe vnímám výsledek jako rozporuplný.

5. Byl sestaven plán adaptačního procesu pro Vaši osobu (co bude obsahem adaptačního procesu, jak bude zakončen, jaká bude role uvádějícího učitele apod.)?

Byl sestaven plán adaptačního procesu pro Vaši osobu (co bude obsahem adaptačního procesu, jak bude zakončen, jaká bude role uvádějícího učitele apod.)?
7 odpovědí

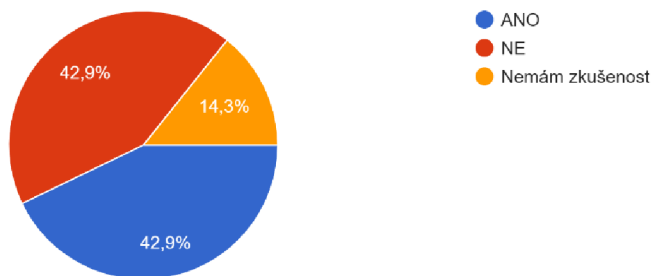
Graf 5, Odpovědi respondentů na to, zdali byl adaptační program pro ně osobně.

Graf opět ukazuje, že školy, na kterých respondenti působí, nevytvářejí žádný adaptační plán, což se mě zdá z pohledu začínajících učitelů nevyhovující.

6. Měl/a jste k dispozici mentora, uvádějícího učitele?

Měl/a jste k dispozici mentora, uvádějícího učitele?

7 odpovědí

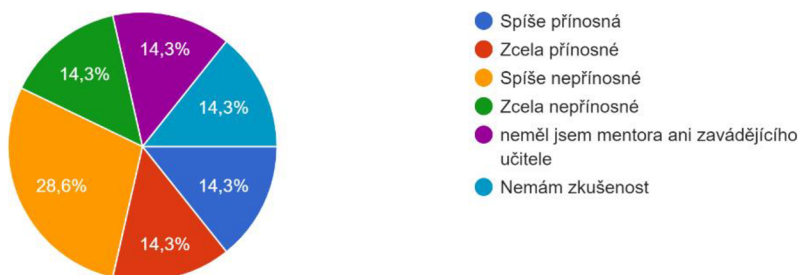
Graf 6, Odpovědi respondentů na to, zdali měli k dispozici mentora.

Z dotazníků plyne, že respondenti měli od škol, kde působí, vybraného jednoho z učitelů tzv. zavádějícího učitele. Měl by zde být, ale výsledek shodný s počtem respondentů, kteří již učí.

7. Prosím doplňte, jak tuto spolupráci hodnotíte:

Prosím doplňte, jak tuto spolupráci hodnotíte:

7 odpovědí

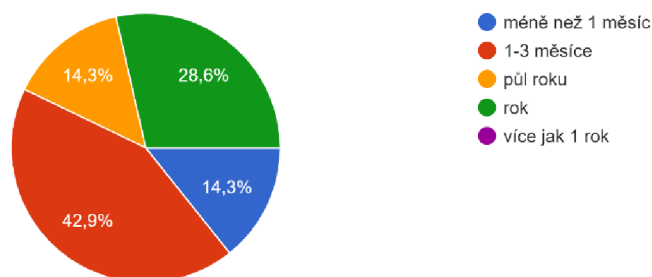
Graf 7, Odpovědi respondentů na to, jak tuto spolupráci s mentorem hodnotí.

Výsledkem tohoto grafu je velká míra neurčitosti odpovědi. Nicméně odpovědi, že byla jejich spolupráce se ZU přínosná či spíše přínosná je zde pouze 30 %.

8. Jak dlouhou dobu by podle Vás měl začínající učitel absolvovat adaptační proces (tj. mít větší podporu, vedení, větší hájení):

Jak dlouhou dobu by podle Vás měl začínající učitel absolvovat adaptační proces (tj. mít větší podporu, vedení, větší hájení):

7 odpovědí

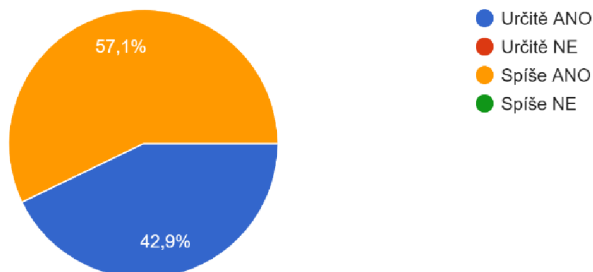

Graf 8, Odpovědi respondentů na to, jak dlouho by mělo trvat období ZU.

Z tohoto grafu je zajímavý výsledek, že všichni respondenti se shodli na tom, že adaptační proces by měl být kratší než 1 rok a skoro polovina respondentů si myslí, že by měl být dokonce kratší než 3 měsíce. Ze svých zkušeností bych se přikláněl k období 1 roku. Pokud je ZU například v roli třídního učitele měla by tato doba být asi i o něco delší a intenzivnější.

9. Dostávalo se Vám v začátcích působení v profesi učitele podpory ze strany jiných kolegů?

Dostávalo se Vám v začátcích působení v profesi učitele podpory ze strany jiných kolegů?
7 odpovědí

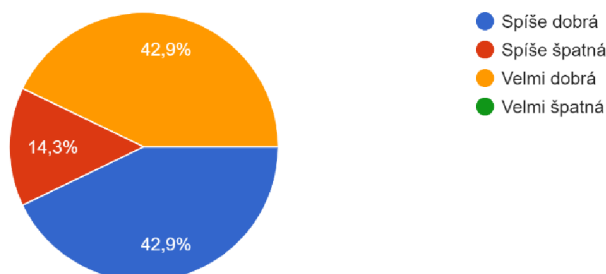
Graf 9, Odpovědi respondentů na to, zdali dostávali ve svých začátcích podporu od svých kolegů.

Prosím uveďte, kdo Vám nejvíce pomáhal?

Zde je nejčastější odpověď, že to byl spíše kolega či zástupce ředitele než školou určený pomáhající učitel. Je možné, že školy volí do role UU někoho kdo neučí stejné předměty jako UU nebo s ní nesedí třeba v kabinetu.

10. Jak hodnotíte podporu a pomoc v začátcích Vaší profese učitele ze strany ředitele školy?

Jak hodnotíte podporu a pomoc v začátcích Vaší profese učitele ze strany ředitele školy?
7 odpovědí

Graf 10, Odpovědi respondentů na to, jak by hodnotili svoji podporu ředitelem v jejich začátcích.

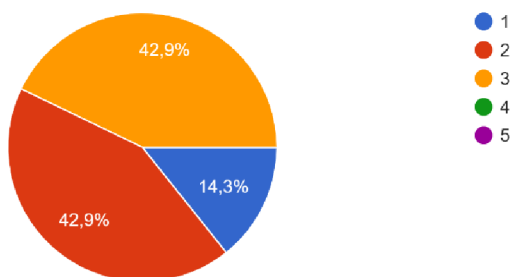
Zde je z výsledků vidět, že největší snahu pomoci se dostává od ředitelů škol, kteří si daného ZU vyberou na pohovoru.

11. Na co rád/a vzpomínáte z doby Vašich začátků v profesi učitele ze strany jednání kolegů vůči Vám?

Zde je to velice pestrá směsice odpovědí a nedá se vyhodnotit z takto málo získaných odpovědí, což již teď považuji za zcela nedostačující z pohledu počtu respondentů.

12. Jak byste ohodnotil/a sebe v prvním roce působení ve škole jako učitel. Prosím ohodnoťte se na známce 1–5:

Jak byste ohodnotil/a sebe v prvním roce působení ve škole jako učitel. Prosím ohodnoťte se na známce 1-5:
7 odpovědí

Graf 11, Odpovědi respondentů na to, jak by hodnotili oni samy sebe v prvním roce působení ve škole.

13. Co byste poradil/a začínajícím učitelům, aby prožili začátky svého profesního působení s co největší spokojeností?

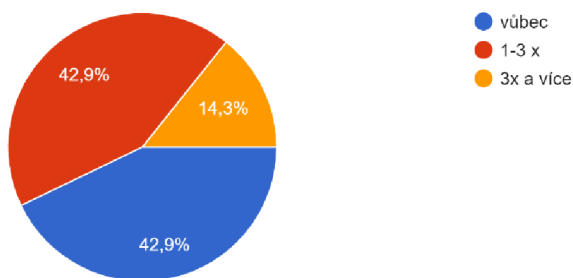
Zde nalezneme rozmanité odpovědi: „Nebát se a vrhnout se po hlavě podle svého“, nebo jak píše jeden z respondentů „důkladné přípravy, raději více variant na každou hodinu, pracovní listy, vlastní osnovu a časový plán“ a je zde více odpovědí o komunikaci s kolegy, kterou bych sám za sebe doporučil jako velice prospěšnou cestu v začátcích.

14. Jaké je podlé Vás největší úskalí začínajícího učitele po příchodu z nepedagogické praxe, pokud z této oblasti pocházíte?

Zde nalezneme také rozmanité odpovědi typu „že o pedagogice člověk nic neví.“ A podobně znějící odpověď „není připraven na chování a reakce žáků, má jiné představy o průběhu hodiny, než je realita“. Za sebe, pokud bych hodnotil odpovědi, které jsem získal, tak bych se s částí identifikoval sám. Práce mimo školství ve firmách je zcela odlišná, a to i z pohledu aplikovaných znalostí na pracovním trhu. V praxi jsou znalosti více koncentrované do jedné užší oblasti oproti širokému spektru znalostí vyučovaných na střední škole.

15. Kolikrát byla u Vás nařízená hospitace v průběhu prvních 2 let výuky jako začínajícího učitele?

Kolikrát byla u Vás nařízená hospitace v průběhu prvních 2 let výuky jako začínajícího učitele?
7 odpovědí

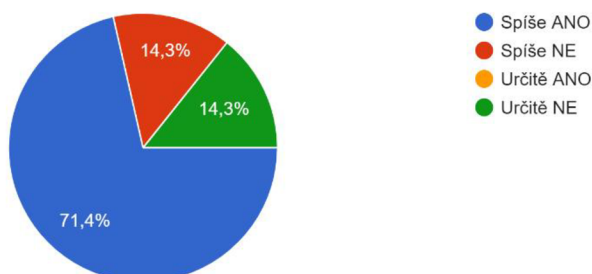
Graf 12, Odpovědi respondentů na to, kolikrát jim byla nařízena hospitace v prvních 2 letech.

Z grafu vyplívá, že si školy ZU v začátcích hodně prověřují. To je určitě správně.

16. Je podle Vás hospitační hodina pro začínajícího učitele náročná?

Je podle Vás hospitační hodina pro učitele náročná?

7 odpovědí

Graf 13, Odpovědi respondentů na to, zdali je pro učitele hospitační hodina náročná.

Z výsledku šetření vyplývá, že pro většinu ZU je hospitační hodina velice náročná. S tím bych určitě souhlasil. V dotazníku jsem nezjišťoval, zdali na takovou to hodinu byli se svým UU připravováni. Příště bych určitě položil i tuto otázku. A taktéž co je pro ně z pohledu hospitační hodiny nejnáročnější.

17. Pokud máte nějaké doporučení začínajícím učitelům z nepedagogického prostředí můžete jej stručně napsat?

Na závěr dotazníku je celkem výstižná reakce jednoho z respondentů „Nebojte se učit a předávat svoje zkušenosti. Pod vedením zkušeného kolegy se z vás stane dobrý pedagog.“

6.4 Doporučení pro začínající učitele

Pokud bych měl za sebe doporučit začínajícím učitelům něco tak bych to shrnul v bodech následovně.

1. Seznamte se s předměty, které máte učit.
2. Sežeňte si podklady nejlépe od vedení školy, jaký rozsah je opravdu požadován, aby žáci uměli v daném předmětu dle ŠVP.
3. Zjistěte si, zdali školou určený UU vyučuje stejné předměty nebo k nim má blízko. Není špatné, aby tento UU byl případně zároveň předsedou předmětové komise.
4. Navštivte s tímto UU nějaký předmět, který on učí a Vy byste měli učit, aby Vám ukázal, jak on sám dané předměty vyučuje (jaký způsob výuky používá, jak hodnotí žáky či jak žáky motivuje ve výuce).
5. Požádejte jeho, aby Vám ukázal nějakou vlastní přípravu na hodinu.
6. Požádejte jeho i vedení, aby se po domluvě s Vámi šel podívat na Vámi realizovanou vyučovací jednotku.
7. Zjistěte si, jak komunikovat s ostatními kolegy a případně i s rodiči žáků.

7 ZÁVĚR

Shrnutí mojí bakalářské práce bych rozdělil do dvou částí, a to předpoklady a premisy, které jsou uvedeny v rešeršní části. A to jednak kdo je ZU a UU v počáteční etapě práce pedagoga na střední odborné škole. Zde vyplývá, že moje zaměření je převážně určeno pro odborníky z praxe, kteří se snaží zapojit ve školství. Jaké jsou doposud používané způsoby jejich zapojení ve školství a jaké to sebou nese nutné potřeby či náležitosti pro školy. Je vidět, že toto prostředí je po teoretické stránce relativně dobře zmapované. Poslední dobou vznikají příručky pro ZU a UU v rámci MŠMT, které jsou na školách zaváděny. Ale asi se nedá říct, že jsou využívány všemi středními odbornými školami a všemi jejich řediteli. Proto by měla být dle mého názoru v této oblasti větší propagace, a to jak pro ředitele, tak pro samotné vedoucí pracovníky škol. Měla by zde být větší podpora ze strany MŠMT.

Z výsledků dotazníkového šetření a z výsledků mojí vlastní zkušenosti jakožto ZU na střední odborné škole je vidět, že na některých školách je toto téma relativně novinkou. I když v mém šetření nebyl velký počet respondentů i tak značná část ZU neměla ve svých začátcích školou určeného nikoho jako UU. Z výsledků plyne, že i mnoho mých kolegů si ve svých začátcích musela poradit sama, a to i tím způsobem, že si materiály sháněly od kolegů. Že zde nebyl zaveden, žádný systém jak těmto kolegům organizačně pomoci a vše bylo hodně na nich samotných. Je jisté, že každá škola má svoje vlastní klima a svojí vlastní hierarchii. I to může být důvod proč pomoc ZU je komplikované. Určitě stejně jako jinde ve firemním prostředí působí ZU jako konkurence (velkou neznámou) stávajícím učitelům. I tento aspekt zajisté hraje svojí roli. Pozice konkurence zde může být velice vysoká. Ale ze zjištění od mých kolegů z praxe je pozitivní, že si práci ve školství téměř všichni chválí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

- [2] JANÍK, T., WILDOVÁ, R., ULIČNÁ, K. et al. Adaptační období pro začínající učitele. *Pedagogika* [online]. 2017, 67(1) [cit. 2023-05-30]. ISSN 2336-2189.
- [6] KURELOVÁ, Milena. Učitelská profese v teorii a v praxi: aplikace profesiografické metody při výzkumu pedagogické činnosti. Česko, Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 1998.
- [7] JUKLOVÁ, K. Začínající učitel z pohledu profesního vývoje. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-266-9.
- [8] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- [9] PODLAHOVÁ, Libuše. První kroky učitele. Vyd. 1. Praha: TRITON, 2004. 223 s. ISBN 80-7254-474-8.
- [10] ŠIMONÍK, Oldřich. Začínající učitel. 1. dotisk 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 101 s. ISBN 80-210-0944-6.
- [11] VAŠUTOVÁ, Jaroslava. Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-325-2.
- [13] DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. Učitel: příprava na profesi. Praha: Grada, 2009. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 978-80-247-2863-6.
- [15] BLÍŽKOVSKÝ, Bohumír. Příručka třídního učitele. Na pomoc učitelů. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. ISBN (Váz.).
- [17] LEITNEROVÁ, Darina. Vztah s žáky jako jeden z faktorů ovlivňujících well-being u začínajících učitelů [online]. Brno, 2016 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/vtq6i/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jan MAREŠ.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- [3] MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní soustava kvalifikací*. [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/p/evropsky-ramec-kvalifikaci-eqf/evropsky-ramec-kvalifikaci-1>
- [1] PŘÍRUČKY PRO ŠKOLY SE ZAČÍNÁJÍCÍMI UČITELI – Dostupné z: <https://www.projektsypo.cz/prirucky-zu>
- [4] MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. [online]. [cit. 2021a-03-23]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>
- [5] MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících*. [online]. [cit. 2021b-03-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich>.
- [12] MAZÁČOVÁ, N. Učitel začátečník [on-line]. 8. 9. 2001. [cit. 2013-02-02]. Česká škola. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/2001/09/natasa-mazacova-ucitel-zacatecnik.html>>.
- [14] KANÁKOVÁ M. Pospolu odkaz z: <https://archiv-nuv.npi.cz/pospolu/odbornik-z-praxe-a-jeho-vyznam-v-odbornem-vzdelavani.html>
- [16] tisková zpráva MŠMT zdroj z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/nove-prakticke-materialy-pro-skoly-se-zacinajicimi-uciteli>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

1. Graf 1, Odpovědi respondentů na to, zdali již učí na střední škole.
2. Graf 2, Odpovědi respondentů na to, zdali začínali svojí odbornou praxí střední škole.
3. Graf 3, Odpovědi respondentů na to, zdali absolvovali na škole adaptační proces.
4. Graf 4, Odpovědi respondentů na to, jak dlouho probíhalo jejich adaptační období.
5. Graf 5, Odpovědi respondentů na to, zdali byl adaptační program pro ně osobně.
6. Graf 6, Odpovědi respondentů na to, zdali měli k dispozici mentora.
7. Graf 7, Odpovědi respondentů na to, jak tuto spolupráci s mentorem hodnotí.
8. Graf 8, Odpovědi respondentů na to, jak dlouho by mělo trvat období ZU.
9. Graf 9, Odpovědi respondentů na to, zdali dostávali ve svých začátcích podporu od svých kolegů.
10. Graf 10, Odpovědi respondentů na to, jak by hodnotili svoji podporu ředitelem v jejich začátcích.
11. Graf 11, Odpovědi respondentů na to, jak by hodnotili oni sami sebe v prvním roce působení ve škole.
12. Graf 12, Odpovědi respondentů na to, kolikrát jim byla nařízena hospitace v prvních 2 letech.
13. Graf 13, Odpovědi respondentů na to, zdali je pro učitele hospitační hodina náročná.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vzor dotazníku

DOTAZNÍK ZAČÍNÁJÍCÍ UČITEL STŘEDNÍ ŠKOLA

Dobrý den,

prosím Vás o vyplnění dotazníku zaměřeného na začínající učitele, počátky v profesi učitele. Výsledky budou využity pro účely bakalářské práce. Vaše anonymita je zajištěna.

Instrukce k vyplnění dotazníku: není-li uvedeno jinak, prosím zvolte u každé otázky vždy jen jednu odpověď. Jste-li vyzván/a k jejímu doplnění, napište prosím, co Vás k tématu napadá.

Velmi děkuji za Váš čas a ochotu pomoci mi tímto způsobem.

Ing. Ondřej Růžička

Otázky:

1. Již učím na střední škole?
2. Začínal/a jste svoji pedagogickou praxi jako učitel/ka na střední škole?
3. Absolvoval/a jste adaptační proces ve škole, do které jste nastoupil/a po studiu či jiné profesní dráze?
4. Jak dlouho adaptační období trvalo?
5. Byl sestaven plán adaptačního procesu pro Vaši osobu (co bude obsahem adaptačního procesu, jak bude zakončen, jaká bude role uvádějícího učitele apod.)?
6. Měl/a jste k dispozici mentora, uvádějícího učitele?
7. Prosím doplňte, jak tuto spolupráci hodnotíte:
8. Jak dlouhou dobu by podle Vás měl začínající učitel absolvovat adaptační proces (tj. mít větší podporu, vedení, větší hájení):
9. Dostávalo se Vám v začátcích působení v profesi učitele podpory ze strany jiných kolegů?
10. Prosím uveďte, kdo Vám nejvíce pomáhal?

11. Jak hodnotíte podporu a pomoc v začátcích Vaší profese učitele ze strany ředitele školy?
12. Na co rád/a vzpomínáte z doby Vašich začátků v profesi učitele ze strany jednání kolegů vůči Vám?
13. Jak byste ohodnotil/a sebe v prvním roce působení ve škole jako učitel. Prosím ohodnoťte se na známce 1-5:
14. Co byste poradil/a začínajícím učitelům, aby prožili začátky svého profesního působení s co největší spokojeností?
15. Jaké je podle Vás největší úskalí začínajícího učitele po příchodu z nepedagogické praxe, pokud z této oblasti pocházíte?
16. Kolikrát byla u Vás nařízená hospitace v průběhu prvních 2 let výuky jako začínajícího učitele?
17. Je podle Vás hospitační hodina pro učitele náročná?
18. Pokud máte nějaké doporučení začínajícím učitelům z nepedagogického prostředí můžete jej stručně napsat

